

GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACTIUNEA ȘI ADMINISTRATIUNEA:
BRĂȘOVU, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IEȘE ÎN FIECARE ZI.

Pe un an 12 flor., pe șase luni 6 flor., pe trei luni 3 flor.
România și străinătate:
Pe un an 40 fr., pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 franci.

ANULU L.

SĂ PRENUMERĂ:

la poște, la librării și pe la dd. corespondenți.

ANUNȚIURILE:

Un seriă garmond 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Tipografia adresa sa ad. obitocșor. — Manuscrisurile nu se retrămit.

Nr. 228

Sâmbătă, 17 (29) Octomvre.

1887.

Brășov, 16 Octomvre 1887.

La marele banchet, ce s'a arangiat în Turin în onóra ministrului-președinte italianu Crispi, acesta a rostit discursul, care era așteptat cu mare încordare nu numai în Italia, ci și afară de Italia.

Enunțațiunea lui Crispi se aștepta cu nerăbdare, pentru că lumea vrea să afle din gura lui ce s'a făcut la Friedrichsruhe. Scim că întrevorbirilor ministrului italianu cu principele de Bismarck li s'au dat de cătră pressa europeană, și mai ales de cătră cea germană, mare importantă. S'a susținut între altele că Italia a încheiat strinsă alianță cu Germania pentru toate eventualitățile și se lățise părerea, că această alianță ar fi îndreptată în contra Franciei și a Rusiei.

Crispi vine acum și se pronunță cu cea mai mare hotărîre și francheț. asupra negociărilor sale cu principele de Bismarck, der numai în genere, fără de a destăina ceva din amănuntele acestor negociări. Alianța Italiei cu Germania, dice el, nu este îndreptată în contra nici uneia dintre puteri și mai puțin în contra Franciei față cu care a fost întotdeauna leală, căci Franca e destinată a împărtași cu Italia aceeași sorte în bine și în rău. Scopul alianței este numai și numai susținerea păcii, și decă la Friedrichsruhe s'a făcut vre-o conjurațiune, acesta n'a fost decât o conjurațiune în favóra păcii.

„Am făcut Europei un mare serviciu!“ Cu aceste cuvinte, ce s'au rostit la despărțire în Friedrichsruhe, caracterizează Crispi scopul alianței ce a încheiat-o el cu cancelarul germanu.

Iată pe scurt cuprinsul acelei părți din vorbirea ministrului-președinte italianu, care se ocupă cu afacerile esteriore ale regatului:

„Spre a pute săvârși reformele din lăuntru pacea în lăuntru și în afară este o condiția neapărată de lipsă. În ce privește cea dintăiu n'avem a ne teme de nimic, poporul italianu fiind din cele mai înțelepte și liniștite. Ce privește însă pacea internațională, guvernul își dă silința de a-o susține și a-o întări. Italia este în relațiuni amicabile cu toate puterile, deși cu unele dintr'ensele susține raporturi mai intime. Aliată pe continent cu puterile centrale și pe mare lucrând în înțelegere cu Anglia, Italia cu toate acestea nu și-a ales un scop prin care s'ar pute să amenințate celelate state.“

„Călătoria mea din urmă la Friedrichsruhe a produs o mare mișcare în opiniunea publică a Franciei, din necroire însă această mișcare n'a aguduit încrederea guvernului francesu, care cunoște lealitatea intențiunilor mele. Siste mulu nostru de alianță are prin urmare de finta apărarea ear nu atacarea, ordinea er nu turburarea; acestu sistem este favorabilu pentru Italia și pentru interesele generale. Italia nu este în Europa singurul stat care dorește susținerea păcii.“

Crispi amintese după aceea că Germania urmăresce același scop și-lu înfățișează pe Bismarck ca pe unul, care dela început a fost amiculu Italiei. Deja de multu ideile și sentimentele lui sunt în consonanță cu ale lui Bismarck; astăzi însă această conglăsuire a devenit și mai puternică.

S'a dăsu — adause Crispi — că în Friedrichsruhe dăsul ar fi conspirat cu cancelarul germanu; această este adevăratu, numai că conspirațiunea s'a făcut pentru pace, și tuturor acelora, cari voescu pacea le este permis a lua parte la această conspirațiă. Din toate cuvintele memorabile, câte i s'au adresat îi permite discutiunea, dice Crispi, de a aminti numai cele ce s'au vorbit în momentul plecării sale. Acestea sunt: „Am adus Europei un serviciu!“

Italia, dice Crispi mai departe, vră pacea,

pretinde însă totdeauna și dreptatea. Acesta espică actuala politică a Italiei în favóra autonomiei statelor și a naționalităților balcanice, cari nu vor uita niciodată sprijinulu ce li-lu dă Italia. Spre a înmulți legăturile de pace, Italia stăruiesce pentru reînnoirea tractatelor de comerț cu Austro-Ungaria și Franca și speră că nu-i va fi greu de a reînno pe amândouă. Deorece însă Italia voese o pace cu onóra, ea se pregătesce de a răsuna în Africa pe morții dela Dogali. Nu voim, dice Crispi, nici aventuri, nici răboiu de cucerire, voim numai ca între colonia noastră și între Abisinia să se stabilească linia de demarcațiune necesară pentru siguranța noastră; decă se va întâmpla acesta, Italia va deschide bucurosu fruntariile sale mărfurilor abisiniene.

Crispi încheie discursul său c'unu apelu călduros la patriă și la Rege.

Din aceste declarațiuni ale șefulu guvernulu italianu rezultă, că dăsul nu a luat la Friedrichsruhe angajamente nici față cu Franca, nici în cestiunea bulgară. Politica orientală a Italiei nu va fi îndreptată — asigură Crispi — niciodată în contra autonomiei naționalităților din Balcani.

Crispi s'a mai ocupat în discursul său și de afacerile interiore ale Italiei, der asupra acestora s'a pronunțat cu multă rezervă. Numai în ceea ce privește relațiunile cu Vaticanulu a protestat categoric în contra însinuării, că dăsul ar pute să sufere ca vr'una din puteri să se amestece în aceste relațiuni. Der la partea acesta a discursulu lui Crispi vom mai reveni.

Pentru acuma mai observăm numai, că după ce Crispi a vorbit așa de mult de pace și de asigurarea ei, a terminat discursul său cu-o declarare de răboiu la adresa Abisinienilor dăcându că „Italia se pregătesce a răsuna pe morții dela Dogali“

Nu cumva această apostrofă cătră Abisinia să fiă ominosă și pentru pacea europeană!

De sub Meseșul Ardealului, (Sălagiu) Octomvre 1887.

Principii obsta...

III.

Kulturegyletul cu scola sa comunală din Buciumi pân' acum, haru bravulu popor și conducătorilor săi, nu prosperă de felu, așa cătu din satu nici unu Român nu este în această reuniune; totu ce e sunt vre-o 2 din Răstolțu și vre-o 2 din Agrișiu. Ce să fiă ore cauza? Au dora în satele astea să nu fiă scoli române confesionale? — Din acestu incidentu inspectorele de scole Kerekes Józef nu se rușină a amănța comuna, că de acum înainte și Românii greco-cat. vor plăti pe sēma scolei comunale arunculu de 5% după darea directă, deși în Buciumi se află scola bună cu 2 clase. — Bunu e Dumneșu, însă și poporul basându-se pe lege va stăru ca acelu aruncu să lu folosescă scola sa, căci la asta are totu dreptulu.

Mai rău stăm cu Trășnea (Ordögkut), altă comună mare curată românească de ritulu gr. or. Aici Kulturegyletul a pus temeiulu parochioru maghiare, cari se vor înființa de acum înainte prin „remaghiarisare“ și și-a instituit unu preot bine dotat, care apoi să-i conducă pe cei neofiti. — Așadără astă parochia română gr. or. are pusă sula în cōste și prin asta totu Meseșulu e luat sub epitropia Kulturegyletulu. Atăta nu-i destul; ca biciulu să aibă și plēsna au deschis și o scola de băieți froebeliană, deși Maghiari în comună nu sū nici 3, era copii maghiari nici sub totu Meseșulu nu sū 5. — Poporul comunei din instinctu naturalu se feresce de ea. — Der e baiu, că preotulu loculu Irodion Labó, de altcum pân'acum cunoscutu ca Român bunișor, nu și pricepe, ori nu vră să și pricepă chiama-rea. — Acestă scola neconfesională, în care nu-

mai prunci romani pot să umble, e o bubă deschisă pe corpulu satulu, care decă nu se va leui de cu bunu timp, pōte să invenizeze totu trupulu. Dera nici de folos nu ne pōte fi, pentru-că băiatulu român de 3—4 ani în acea scola nici românesce nu aude, nici ceva bine despre națiunea sa; ci chiar din contră, aceea e menită a face pe băieți să și uite de sine și de mama sa națiune. Deci acolo sufletulu unui băiatu de Român numai invenina se pōte, dera a se cristalisa nicidecum. — Aste atăta-sū de chiare încatu numai orbulu nu le vede, și chiar se nu le scim noi, ni-le spune pamfletulu bietulu dascălu Todoru Daniel scrisu și respective descrisu la porunca!

Și cu astfelu de periclu ce face inteligența comunei, ce mai alesu preotulu Irodion Labó chematū spre a și conduce poporul la limanulu mântuinței? Etă ce: înainte de deschiderea acestei scoli fatale, în o Duminecă anunță în Biserica: „Omeni buni, vē facu cunoscutu că scola ungerescă din satu s'a deschis, și decă nu vēți grăbi a vē înscrie pruncii, vor veni alții de prin satele vecine și ai voștri nu voru încăpă.“ — Poftimū cultură, poftimū apărarea causei naționale! Ore domnulu Irodion Labó să fiă atatu de simplu încatu se ne cugete pe noi atatu de prosti de se nu vedem că elu prin astfelu de vorbe palam et publice face pe parinții de Român ca pruncii să și-i dea la scola maghiară? Au deschiderea scolei maghiare e de a se anunța în biserica română? De când și cu ce porunca? Ore domnulu preot, ca lumina și sarea comunei, se nu scie că inima curată a băieților de Român nu trebuie îmbătată cu doină înșinorată? se nu scie ore că ori și ce cultură numai în limba maternă se pōte însuși? Eu nu cred. Ce-o să fiă totuși cauza lașității, ba chiar a încuragiării indirecte la o faptă atatu stricaciōsă? nu potū gâci; ci vomu fi cu atențiune, și ce nu scimū acuma, pōte vomu sci mai apoi,

Că-ți a dice că a îndemna pe parinții de român a și da pruncii la o scola maghiară, unde nici botcă românească nu se aude, măcarū că băiatulu nici o botcă ungerescă nu scie, e lucru culturalu — mi-sē pare lucru prea străin și forțat. Că-ți ce cultură se potū afla acolo unde profesorulu vorbesce în o limbă care nu o-ai auditu de când e lumea? și nici în satu, nici a casă nu-o scârție nimeni? și nici în viața practică nu va se-i iea nici unu folos? Eu tinu că nici una, ci aceea o să fiă o tărăbăcelă, o confusă în capulu bietulu pruncu, de o se-i mērgă totă pofta de a învăța încă și mai târziu. Apoi totu omeni didactici sciu, că băieții de 4—5 ani nici în limba lor maternă încă nu-sū capabili de a progresa!

Așa stându lucrulu: ce a păcătuitu bietulu popor și copilulu de Român de elu vine condamnatu a și întortoca limba și mintea în o limbă lui și construcției graiulu lui străin? Nu potū pricepe! Ore să fiă la mijlocu și aci o trebă slabă? se stămū ore în față cu omeni de doi bani în trei pungu? Vomū observa și nu vomū întârzi a comunica publiculu român bunișorilor.

Ce să dăci despre comunele curate române: Bodia, Bosna, Vașcapēulu, Păușă, Ungurașulu, Titișă, Stăna, Giaculu, Romița etc. etc. pe unde treaba școlară e așa dăcându numai în fașă? Dera aici sub Meseșu atatu veneratele consistorie cătu și M. O. D. protopopi și preoți își potū câștiga lauru neperitori pe terenulu învățământulu, căci altu teren de activitate abia ni-a mai rămasu.

Să vadă consiliu eclesiasticu și cei chemați ca nu cumva scola și biserica să sufere dauna ireparabilă. Incă nu e târziu. Kulturegyletul, ce e dreptu, ni-a înțepatū și pe noi cești de sub Meseșu, der pare-mi-se că înțeparea și lui i-a cam

Cursul la bursa de Viena
din 27 Octomvre st. n. 1887.

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like Rentă de aur, Bonuri croato-slavone, Despăgubire p. dijma de vin, etc.

Bursa de Bucuresti.

Cota oficială dela 14 Octomvre st. v. 1887.

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like Renta română (5%), Renta rom. amort. (5%), Impr. oraș. Buc. (20 fr.), etc.

Cursulu pieței Brașovū
din 28 Octomvre st. n. 1887.

Table with 2 columns: Item name and price. Includes items like Bancnote romănesci, Argint românesc, Napoleon-d'ori, etc.

Școlă privată comercială.

La 2 Novembre a. c. st. n. vorū începe obicīnutele mele prelegeri din

Comptabilitate simplă și duplă, matematică și corespondință.

Cursul durează 6 luni.

Prelegerile se vorū servi în limba germană, însă la casū de trebuință cu esplicari suficiente în limba ungară și română.

Ōrele de studiu: Lunī, Mercuri și Sāmbatā sēra dela 8 până la 9 ōre în locuința mea Strada funarilorū mediā sub Nr. 227.

Honorarulū pe lună 5 fl.

Doritorii suntū învitați a se adresa în locuința subscri-sului în ōrele postmeridiane sēu în comptoarulū D-lui Andreiu A. Popovici, Strada Scheilorū Nr. 146 dela 8—12 ōre în tōte dīlele.

Iosifū Ratiu,

comptabilū.

1—3

TARIFA

anunțurilor și inserțiunilor.

Anunțuri în pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. — cr. 6.

Pentru inserțiuni și reclame pagina a III linia à fl. — cr 10.

Pentru repetiri se acordă următoarele rabate:

Table with 2 columns: Repetition frequency and discount rate. Includes rows like 'Pentru repetiri de 3—4 ori . . . 10%', '5—8 „ . . . 15%', etc.

Dela 20 de repetiri în susū . . . 50%

Pentru anunțuri ce se publică pe mai multe lunī se facū în-voiri și reduceri și peste cele însemnate mai susū.

Mersulū trenurilorū

Valabilū dela 1 Iuniu st. n. 1886.

pe linia Predealū-Budapesta și pe linia Teiușū-Aradū-Budapesta a calei ferate orientale de statū reg. ung.

Large table with 4 main sections: Predealū-Budapesta, Budapesta-Predealū, Teiușū-Aradū-Budapesta, and Budapesta-Aradū-Teiușū. Each section contains a grid of train routes, times, and prices.

Nota: Ōrele de nopțe suntū cele dintre liniile grōse.

Tipografia ALEXI Brașovū.

Hārtia din fabrica lui Martin Kopony, Zernesci